

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)

31 iulie st. v.

12 august st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 31.

ANUL XXX.

1894.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Nouă educație.

— Nuvelă. —

(Urmare.)

Acum, nu!... Afacerea stă altfel... E vorba de Fifita aceea... Uite ce e: și decă n'o cunoști, trebuie să-i faci cunoștința; și decă nu știi unde șede, cată să afli unde șede... Scrie adresa: strada Portăreilor, nr. 6.

— Am scris... Pe urmă?...

— Pe urmă?... Iată 500 de lei pentru cheltueli mărunt: birje, trațași, bacșișuri și alte marafeturi. La informații, intră în fond, fă-i cunoștința și imediat vei avea alte cinci sute pentru cheltueli extraordinare; o mie pentru cel dintău chef la Ferăstrău și alte două mii pentru primul proces-verbal de iubire reciprocă, total patru mii, bez Vlașca și Teleormanul.

— Dar scopul?

— Scopul... îl păstrează eu...

— Cu alte cuvinte, îmi ceri?...

— O slujbă, în schimbul aceleia ce voi face să ți se dea cât de curând, ca să poți duce greutatea Fifitei tale.

— Prea frumos... dar nu pricep...

— N'ai nevoie să pricepi... scopul e umanitar... Bagă de seamă, ai un rival... un bărbat însurat, căruia îi port mare interes... Luându-i amanta, îl redai nevastei sale.

— Al înțeleg acum. Cuiul nou scote pe cel vechiu. Bine te-ai gândit... Lasă-i pe mine. Fifita, strada

Portăreilor, nr. 6... M'am și amoresat de ea... Să vie cinci sutel...

— Iată, arvuna.

— Și cei mulți înainte... Decă e vorba p'asă ceva...

— Fă economie.

— Pe cât posibil... De cinci-ori-cinci... Nu. În cinci zile nu-mi ajunge... Pe poimănel... Respectele mele...

— Isbândă bună!...

Și Bibică Mijloescu eși repede și ușor ca un vrăbioiu într'n picior.

— Una la mână! își dișe colonelul și se aședă cu cotele la ferăstra din spre grădină, ca să facă noi planuri.

Nu degiaba a fost el treispredece di! prefect de poliție.

***

Cine nu s'a ras măcar odată la «Briciul lui Cuza», i se pôte dișe cu drept cuvânt că n'are idee de adevărata artistică bărbierelă.

La «Briciul lui Cuza» este firma unui salon de ras, tuns și frizat, ce ființedă de mulți ani în București, într'una din prăvăliile de sub hotelul Union din strada Academiei.

Cum și de unde a conceput patronul friseriei

ideia firmei sale, nu este dat ori cui să o șcie. Destul că trecând pe dinaintea localului, privirile-ți sânt atrase de un briciu gigantic, atârnat d'asupra ușei, peste o tăblie care pōrtă cuvintele cunoscutei firme.

Decă trebuința «de a te face frumos» te îndemnă să intri înăuntru, vederea-ți e iarăș isbită de mai multe tablouri atârnate pe pāreți, între care două litografii mari, represintând una pe Vodă Cuza, iar cealaltă pe Elena Dōmna. Ceea ce-ți place inse mai mult este in-

GEORGE POSILOVICI
noul mitropolit de Zagrabia.

fățișarea patronului, un bărbat bine făcut, cu fața vioe și interesantă, de a cărui bărbie atărnă până pe piept un cioc lung și cărunt, așa precum îl purtă în viață-i mai sus pomenitul Domn al țerei românești.

Acésta esplică intru câțva noima firmei in ces-tiune, căci mulți susțin că respectabilul patron este un cuzist infocat, lucru de care nici dēnsul nu pare a se da in lături.

Afară de asta, ține precum se vede ca firma să fie represintată și inăuntru cu acelaș stil și aspect, cu aceeaș espresie și demnitate.

E simpatic patronul, isteț, diplomat și plin de haz la vorbă. De aceea prăvălia lui e totdeauna înțesată de bărbi și capete ce așteptă să fie rase ori tunse.

Când te vede intrând, îți apare cel dintēiu, dintre numeroșii sei lucrători, îți face un compliment, și cu o politeță egală pentru toți, te poșteșce pe un scaun, să aștepți *doue minute*, căci mușterii fiind mai totdeauna mulți, trebuie să îngădui până te va ajunge rēndul, după cum ai intrat intēiul, al doilea și așa mai departe, ca la mōră.

Și dreptul acesta de prioritate e păstrat cu sfin-țenie la «Briciul lui Cuza» sub privegherea patronului, care nu ți-ar da preferință față de un altul, sosit mai inainte, chiar decât tu ai fi ministru și acela un biet scriitorăș or ampioiat de prăvălie.

O fi esistând séu nu egalitate in fața legii; dar inaintea «Briciului lui Cuza» tōte bărbiele sūnt egale.

Pentru acest cuvēnt nimeni nu are drept să se supere. Fiecare își așteptă rēndul, și decât ai norocul să brodești intr'o sâmbătă, apoi cele *doue minute* ale patronului se fac une ori *douedeci*; totuș, nu te plictisești așteptând, căci multe și mērunte vei fi cetind prin cărți și vei fi aflând de prin lume, dar și mai multe auđi și afli, stând pe canapēua or pe scaunele de pae ale friseriei din strada Academiei cu firma la «Briciul lui Cuza».

Advocatul Searlat Filioreanu eră și el unul din abonații acestui reputat stabiliment.

Intr'o sâmbătă, pe când își primiă perdaful in fața uneia din oglinđi, alături de el se tundeă un tinēr, și cărui infățișare îl contrariă, fără să-și dea séma pen-ru ce. Acesta vorbiă cu un altul, ce așteptă pe un scaun in fața lui. Convorbirea lor, de și discretă, eră nese destul de tare ca să pōtă fi auđită de Filioreanu.

— In sfērșit, i-ai suflat-ol... ȕicea cel din urmă cătră acela care se tundeă.

— O ho!... Și încă cum! Acum chiar me duc pe la ea; desēră mergem la chef... avocatul ei nu vine... e insurat... Ș-apoi, Fifța nu-l iubeșce de loc... Mi-a declarat categoric că-i dă cu piciorul, de nu-i cumpēră o casă pe numele ei... Ș-apoi... ce-mi pasă... Șcii, nu e de lăpēdat o amantă cu mobilele, casa și venitul asigurat... Cât despre rivalul meu... nu-i voi face onōrea să-l provoc in duel... Fifța îl va da pe bete, imediat ce-l va pune bine la mână.

— Mi se pare că te cam lauđi...

— Vrei o probă... Iată inelul ei... Mi-i l'a dat eri nōpte, după supeu...

— Ce spui?...

— Mai mult decât atât... A rupt in fața mea portretul amantului, pe care l'a batjocorit intr'un chip... Iată-i bucățelele.

Filioreanu, care ascultase cu mare atenție, la auđul acestor cuvinte se îngălbeni ca cēra, și se feriă cât putea ca să nu fie recunoscut, după crâmpiele fotogra-

fiei, pe care cei doi tineri cătau să le potrivescă la locul lor.

In momentul acela, lucrătorul care-l rădea, îi scōșe șervetel dela gât in semn că operația eră termi-nată. Filioreanu se sculă mașinalmente, aruncă o pri-vire furișă impregiurul seu, apoi luându-și pālăria din cuier, eși repede pe ușă, oprî primul birjar ce-i eși inainte și se aruncă in trăsură, ȕicēndu-i:

— Mână iutel...

***

Erau 5 ore după prând.

Colonelul Prigoreanu, care de câțva timp veniă fōrte des să-și vedă nepoții, se află cu Elena in biuroul lui Filioreanu, unde așteptau întōrcerea lui dela tri-bunal.

Elena, care incepuse să cređă in presimțimente din ȕiua când descoperise că bărbatul ei o inșelă și când fusese așa de tristă, simțiă acum o veselie ne-spūsă. Vorbiă, glumiă, se jucă aprōpe ca un copil.

— Ah! Unchiule! ȕicea ea; nici odată n'am fost așa de dispūsă ca astăȕi. O să se intēmple ceva... sūnt sigură.

— N'ai témă. In tot cazul, reu n'o să fie. Bibicu meu s'a purtat ca un Don Juan... Peste puțin Scarlat va fi al teu, numai al teu... Am destulă esperiență... Am vedut atâtea pe lume!... Bărbaților le place să umble ca lilieci după fluturi... dar când se păcălesc, se intorc iarăș la cuiburile lor. Mai deunăȕi intēlnși pe unul care eră cât p'aci să se despartă de nevastă pen-tr'o dragoste de mână stângă... Dar, nu șciu cum s'a intēmplat, că l'am vedut la braț tot cu nevastă-sa... fireșce, in ciuda dragostei care umblă să-i strice casa... Al veđi, decât și femeile ar fi prevēdētōre, n'ar mai esistă asemenea scandaluri.

— Ce vrei să ȕici?

— Eu cređ că decât bărbații se abat dela dato-rfile virtuței, e tot din pricina nevestelor... Nici o fi-ință nu e atât de variabilă, ca acest soi de biped, in capul căruia imaginația jōcă un mare rol. Ce vrei! De multe ori natura invinge rațiunea. Prin firea lui, bărbatul e atras de tot ce e nou, necunoscut pentru dēn-sul. Monotonia, uniformitatea îl satură, îl desgustă. Ca femeie, poți fi ānger de bunătate și de virtute, decât nu șcii să-i satisfaci varietatea capriciilor lui, decât nu iz-butești să-i pari astăȕi altfel de cum ai fost eri, decât nu-l faci să te vedă totdeauna așa cum nu te-a cunoscut nici odată, decât in fine nu intrupezii acea varietate de grații și de sentimente de care un bărbat nu se satură nici când, — riști să-l depărtezi de tine, și-l condamni să caute la alta, decât nu la altele, aceea ce crede că nu gāseșce, aceea ce ar voi pōte să gāsēscă la femeia cu care, de voie séu de nevoie, s'a hotărīt să impartă restul vieței. Bānuesc că tu ȕi-ai neglijat bărbatul, séu cel puțin ai cređut că tōtă iubirea constă intru a-i fi credinciosă...

— Din contra, l'am iubit fōrte mult... i-am dat dovedți.

(Finea va urmă.)

TH. M. STOENESCU.

Căsătoria e o cursă pe care ne-o intinde natura.

*

Simțimēntul cel mai violent ce pōte esistă in lume, e ura unei femei in potriua altei femei.

Valțul Roselor.

De marginele unui șanț
Creșcea un trandafir sălbatic
Și vântul serii nebulatic
A poftit florile la danț.
Intâiu s'a 'nfurișat prin foi
Și le-a vorbit cu voce lină;
De dorul seu le-a spus apoi,
Ș-a suspinat, — cum se suspină...

Ș-a suspinat, — cum se suspină;

Petalele de trandafiri
Zîbind prin roua primăverii,
La mângăierile-adierii.
Au tresărit cu dulci simțiri.
Păreau năluci de carnaval
Cum se mișcau catifelate,
Gătite toate 'n roichi de bal
De vântul serii sărutate,

De vântul serii sărutate!

Scăldate 'n rațele de sus,
Muiate în argintul lunei,
S'au dat în brațele minciunei
Și rînd pe rînd în vînt s'au dus!
Iar vîntul dulce le șoptia
Luându-le pe fiecare.
Ș-un valț, — din ce în ce mai tare...
Un valț, — nebun le învîrtia,

Un valț, — din ce în ce mai tare!

AL. A. MACEDONSKI.

Nervii Căpitanului.

Comedie în trei acte de E. Labiche și Ed. Martin.

(Urmare.)

Dna de Guy. Cum! am intrat eu în Peking.
Horățiu. În fotografie... te-am fost înfășurat în cele trei cămeși ale mele, pentru a te proteja de orice întâmplare.

Dna de Guy. Cum? tu n'aveai decât trei cămeși.

Horățiu. Și m'am întors numai cu două...

Lucia. Vere, dar istorisește-ne cum ai petrecut în timp de zece ani!

Dna de Guy. Da, povestește-ne totul.

Horățiu. Totul?... O nui ve voi istorisi numai bucateluse mititele... (a parte.) Lucruri cari se pot spune în familie!... (Dna de Guy ie un scaun, îl aședă în mijlocul teatrului și pune acolo pe Horățiu; apoi se pune pe un alt scaun lângă el. Lucia se pune la stînga lui pe taburet.)

Dna de Guy. Acum începe.

Horățiu. Incep: Pentru ca să faci un topor tăios, trebuie să-l căleşci în foc; pentru ca să faci un soldat bun, trebuie să-l trimieți în Africa!... Dar drept vorbind, — lucru mare n'am tocmai făcut pe acolo, — afară că m'am copt până la oșe...

Lucia. Ei bine, dar Arabii?

Horățiu. Nu mai e nimic de făcut cu dîșii...

e un popor obosit... (cu despret.) Muncesc la câmp, și pasc oi și capre... Odată totuș, me aflam închis într'o cetățuie cu 15 ómeni, pe marginile Saharei... Acolo să veđi ce căldură e mătușică. — Eram incunjiurați de niște triburi dușmane, ce ne urmăreau mereu, ca niște lupi flămânđi.

Lucia. A Dómnel!

Horățiu. Dar noi îi țineam la distanță, cu un tușișor ce improșcă de minune și-i necăjiá al dracului... După 21 de zile, băgai de sémă că toate provisiile noastre se sfêșisese: nu mai aveam nici pâne, nici apă.

Dna de Guy. Nici pâne! nici apă!

Horățiu. Nici tutun! Crudă complicație! Din fericire aveam în mica mea trupă un parisian... și, vedeți dvóstre un parisian într'un regiment, e ca un cuplet de vodevil într'o tragedie. Așá, când sosiá ora mesei, noi ne strîngeam pantecele și cîntam în cor...

Lucia. Ce?

Horățiu (cîntând.) Vestita preocupéță
Cu drept Ango cea!

Dna de Guy și Lucia (rîd.) Ha! ha! ha!...

Horățiu. Ve asigur că asta mirá mult pe Arabii! Astá invocație cătră cer fu ascultată, căci a doua zi o colonă de recunóșcere veni și ne despresură... erá și vremea! Nu béusem nimica de 24 ore.

Dna de Guy (repede.) Dar tu nu vrei să bei ceva? (Toți se scol.)

Horățiu. O! ve mulțumesc! de-atunci m'am adăpat eu bine... în Crimea! La naiba! acolo-i o altfel de temperatură... Nu-i cu puțință să păstrezi o țiră de apă... se face sloi cât ai clipi din ochi... Din pricina asta me hotărîi să nu mai beau decât rom.

Lucia. Al dar este cu puțință?

Horățiu. Amestecat cu omét și puțin prav de pușcă... bine sbătut... merge pe gât ca untul... nu prețuește tocmai cât limonáđile acre din Italia... Al iată o țérá, — nu ăic ba! — Italia!... Cer frumos! Vin bun! femei drăguțe!

Dna de Guy (tușind ca să-l avertizeze.) Hm! hm!

Horățiu. Al da! (a parte.) Să ne censurám!

Lucia. Dar monumentele vere?

Horățiu. Grozav de splendidel! La Milan mai ales, este... cafenéua francesá... care meritá să fie vėđută...

Dna de Guy. Dar tu nu ne vorbești de izbândile tale? — câte stéguri ai luat?

Horățiu. Hei, mai incet me rogl!... În China, am cules cincii... cu domniii Austriaci inse, lucrul nu-i tocmai așá de ușor: într'o zi, pe când focul luptei erá cât se póte mai aprins... când atinsesem chiar cu un deget un drapel fálfiitor... me trezi c'o lovitură de sabie sdravăná...

Dna de Guy. Ș-ai fost rănit?

Lucia. O Dne!

Horățiu. Și nu-mi pare reu de loc!... Cel ce mi-a aplicat acea lovitură... erá un artist, după cum se vede! Al fără sërmanul meu Bernard, astáđi a-și esistá numai în Monitor, pe lista celor duși cătră Domnul!

Dna de Guy. Care Bernard?

Horățiu. Soldatul meu, — pe care l'am adus cu mine. M'a scos din mijlocul focului ș-a glóntelor... Mătușică, ți-l recománd ca pe unul din cei mai devotați amici!

Dna de Guy. Cred și eu, — bietul băet!

Lucia. Dar rana dtale?

Horățiu. O! nu te ingrigi de loc... am fost așa de bine ingrigit... de o femeie... o femeie dragă-lasă!... Inchipuiți-ve că...

Dna de Guy. Hm! hm!

Horățiu. Al da! (a parte.) Să ne censurăm!

Lucia. Admir și înțeleg această esistență de soldat... acest amestec de suferință, de veselie, de curaj, de modestie...

Dna de Guy (voind s'o oprască.) Lucio!...

Horățiu. El mătușică! — nu cumva te temi ca să nu se angajeze și ea în...

Lucia (intindându-i mâna.) Ț-o repet Horățiu, că sunt mândră de tine.

Horățiu. Atunci, — se ne îmbrățoșăm în numele armatei! (o pupă.)

Dna de Guy. Ce copii sunt amândoi! (Lucia suie și vorbește cu Dna de Guy.)

Horățiu (a parte și trece la dreapta.) Mii de Chineji știi că-i dragă-lasă, verișoral și-i plac militarii... și, de m'aș gândi vr'o dată să me însor... trebuie să vorbesc cu mătușica... Póte că voi suprima caii, și iată totul!

Lucia (sfârșește de vorbit cu Dna de Guy.) Nu, mătușică, nu mai e de trebuință!

Horățiu. Hai? ce e!

Dna de Guy. Amicul meu ca membru al familiei, voi să-ți fac cunoscut 'o nouătate... importantă!

Horățiu. Mie?... și anume ce?

Dna de Guy. E vorba de o căsătorie... pentru Lucia...

Horățiu. O căsătorie?... Al verișora mea... Domnișoră... primește felicitările mele...

Lucia (incurcată.) Dar dl Derigault...

Dna de Guy. Epitropul seu, a plănuit acesta.

Horățiu. Dl Derigault? nu-l cunosc!

Dna de Guy. Un amic al nostru... fost farmacist, dar acum s'a retras din afaceri, cu tóte că n'are decât 40 de ani... Se ocupă acum cu științele... Un om foarte distins, foarte serios... El a fost ales epitrop al Luciei de cătră consiliul de familie, — pentru că e un om foarte serios...

Horățiu. Dar viitorul mire?

Dna de Guy. Nu-l cunoscem. Dl Derigault trebuie să mi-l prezinte chiar astăzi...

Horățiu. Atunci, me duc...

Dna de Guy. Ba nici de cum; tu faci parte din familie!

Lucia. Și tocmai aș vré să-ți ascult și părerea dtale.

Horățiu (trece la stânga.) Eul dar eu nu me cunosc mai nici decum în treburi de-aceste! (a parte.) Prea târziu! Iată ce va să țină să te duci în China!... Am să am doi cai de șea... ș-atâta tot... Păcat!

Scena IV.

Aceiași, Baptist, apoi Derigault.

Baptist (anunță.) Dl Derigault! (Ese.)

Dna de Guy. El e.

Derigault (apare. Frac, cravată albă, mânuși negre.) Scumpă doamnă, bine voiți a me iertă decât v'am făcut să așteptați... dar o experiență științifică, de cea mai mare importanță...

Dna de Guy. Dați-mi voe mai întei să ve prezint pe nepotul meu Horățiu... (Lui Horățiu.) Amicul meu, și cunosc pe dl Derigault.

Horățiu (salutând.) Dle!...

Derigault (idem.) Dle! (Damelor.) Precedez cu câteva momente numai pe dl Celestin Magistan, fericitul competitor la mâna dșórei... Credeți, ve rog, că eu nu i-aș fi acordat patronajul meu, decât n'aș fi vădut într'ensul calitățile cele mai solide... Dl Magistan este un tiner serios... cu totul serios!

Horățiu (a parte.) Și el! Vra să țină aici is toți serioși!

Dna de Guy. Șciți, dle Derigault, că eu am tótă increderea în dvóstre.

Horățiu. N'aș puté aflá, decât nu ve supăr, să aflu, ce profesiune are viitorul meu verișor?

Derigault. O Dne! tocmai pozitiv el nu are... e un om...

Horățiu. Serios?...

Derigault. Da... care se ocupă cu științele... cu studiile transcendente...

Horățiu. Al!

Derigault. La douăzeci și nouă ani, dl Magistan, a fost promovat la demnitatea de secretar al societății de statistică... dela Podul-Turcului.

Horățiu. Drace! iată un frumos grad.

Derigault. Și chiar eu însuși am speranța că peste puțin voi fi numit membru corespondent al dșei...

Dna de Guy. Eu nu voi cere bărbatului Luciei decât s'o facă fericită... Negreșit că e lucru cam crud să me despart de ea; dar, de órece Horățiu, nu se mai întórnă în armată, eu nu voi fi cu totul singură.

Derigault (cu despreț.) Al! véd că dl este militar.

Horățiu. Eram, — dar acum mi-am dat demisia...

Derigault (amabil.) Al dle, dá-mi voe să ve felicitéz...

Horățiu. Și pentru ce, dle?

Derigault. Pentru că, între noi vorbind, pozițiunea militară.

Horățiu. Ei bine?...

Derigault. Negreșit, eu respectez armata... chiar țin că e trebuinciosă...

Horățiu. Ești prea bun!

Derigault. Când țin trebuinciosă, — înțeleg numai ca o tradițiune a epocelor primitive și transformatrice... Dar, din punctul de vedere speculativ, óre-cari spirite bune... dintre cari me număr și eu... s'au întrebat: Pentru ce sânt bune aceste mari aglomerațiuni de celibatari, clasați într'un mod ingenios, nu țin ba, sub nume de regimente, de batalióne, de companii.

Horățiu (a parte.) O! a început a me pișcă...

Derigault. Dar, o repet, cugetătorul, filosoful serios se întreb cu ingrigire la ce servesc aceste falange neproducătoare.

Horățiu (ne mai puténd răbdá.) La ce?

Derigault. Da.

Horățiu (sbucnind.) Ca să aperse borșul de sub nasul indiviđilor serioși!...

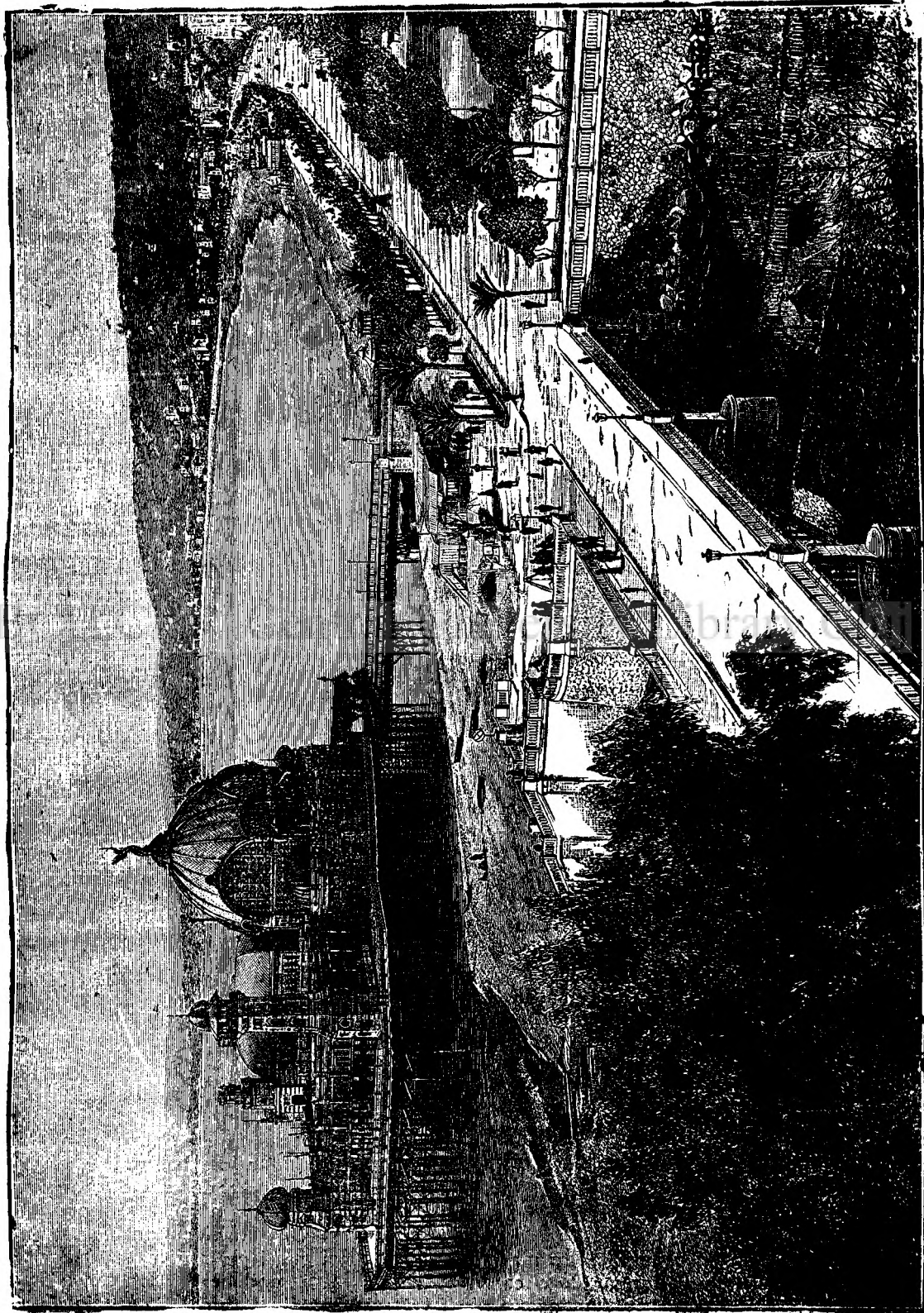
Derigault. Borșul? (Trece.)

Dna de Guy (merge la Horățiu și caută a-l liniști.) Ascultă-me, Horățiu...

Horățiu (incet mătuși-sa.) O! dar spițerul dtale îmi escită nervii prea... prea. (Lui Derigault mergénd la el.) Dta care ești un înțelept, cunoști istoria ariciului filosof?

Derigault. Nu.

(Va urmá.)

Casino la Nissa.

Cum m'ai uitat!

Cum m'ai uitat, când la plecare
Pe veci iubire mi-ai jurat,
Și-ai plâns cu-atâta 'nduioșare,
Cum m'ai uitat, cum m'ai uitat!

De-a fost minciun' a ta iubire,
In lume ce-i adevărat?
Icôna mea de fericire . . .
Cum m'ai uitat, cum m'ai uitat?

Când tu șciai cu ce credință
Eu sufletul ți-am închinat,
Cum s'a schimbat a ta ființă?
Cum m'ai uitat, cum m'ai uitat!

ELENA.

Monumentul dela Adam-Klissi.

Monumentul nostru este acum in ruină. Cu toate acestea el se ridică încă ca o movilă colosală, care in mijlocul șesului larg și intins, pare și mai mare decât este in realitate.

O zidire circulară de o mărime impunătoare, terminată sus in formă de cupolă, monumentul ne produce o impresiune adâncă, răpitoare, mai cu seamă seara, când venim de câtră Dunăre, având soarele la spate, cerul albastru-închis, in față. Ești încă la o jumătate de oră pe densusul; urci la deal, și de-odată el ți se arată la orizont ca o măsă galbenă-cenușie.

Nu-i vedem încă temelia; nu șcim la ce depărtare se află de noi, și mărime are; par că ar pluti in aer, ca o vederie, ca o fantasmă misterioasă. Nici un pom, nici o casă, nimic care să ne dea un punct de comparație pentru a lui înălțime.

Nu e de mirare decât această zidire a produs in toți timpii o impresiune puternică asupra populațiunilor din regiur.

Când Romanii au părăsit țera, când printr'acesta, tradițiunea a fost intreruptă, Turcii neșciind ce să creadă despre un moment a căruia priveliște îi răpiă, căutară o explicațiune, îl atribuiră timpurilor străvechi, qicând că ar fi o biserică a celui dintêiu om, biserica omului (Adam-Klissi.) Ei găsiu construcțiunea prea uriașă, pentru lumea mai dincôce; chiar și in figurile de pe pietrele cu care fusese îmbrăcat odată monumentul, ei vedeau și vîd încă tot uriași. Asemenea legende se forméză totdauna in giurul edificelor colosale, cari de și sînt ruină, pot încă să uimescă și să farmece spiritele. Cu cât mai mare impresiune trebuia să producă monumentul nostru atunci când eră intreg, de doue ori mai inalt decât astăzi, atunci când fiecare figură exprimă lămurit aceleași idei mărețe al unei puteri invincibile neinvinse!

Monumentul se presintă ca un corp cilindric masiv de piétră, care se ridică pe o platformă de circa 34 metri in diametru. Acest corp masiv consistă de pietre brute impreună cu mortariu; inlăuntru inse el conține un sâmbure in formă pătrată de pietre cubice regulat tăiate. Platforma, ce forméză impregiurul corpului cilindric o galerie de 1 m. 70 lățime, este pardosită cu plăci pătrate de piétră. La această platformă

ajungi pe o scară circulară inaltă de 4 metri, avînd 7 trepte cari s'au păstrat mai tôte la locul lor.

Corpul cilindric a fost odinioră îmbrăcat cu mai multe șiruri de pietre lucrate, avînd un acoperiș conic, din mijlocul căruia se ridică drept in sus o clădire ca un coronament al intregului monument. Basa acestei clădiri a fost ênsuș sâmburele pătrat, despre care se amintî mai sus. Pietrele lucrate in diferite forme, cele mai mult desgropate impregiurul monumentului, aparțin tôte aceluia veșmînt exterior al corpului cilindric, precum și acoperișului și construcțiunei de d'asupra corpului cilindric.

Edificiul in intregimea sa, eră compus din doue părți principale și pe deplin egale: din tumulus séu corpul cilindric și și din tropaeum, avînd o înălțime totală de 32 m. 40, adică intocmai 100 picioare de măsură helenică.

Lățimea construcțiunei inferiôre are jos la trepte ceva peste 38 metri (in diametru), lățimea cilindrului propriu este 30.2 metri înălțimea treptelor scării, cam 2 metri; d'asupra se ridică cilindrul, inalt 7 m. 50 până la cornice, iar sus giur impregiur se află un coronament de crenouri. Înălțimea totală a cilindrului neintrerupt insuméză astfel 10 m. 80.

Partea lui inferiôră a format-o un soclu, ce stă direct pe platformă, și s'a conservat in intregime. A urmat apoi șese rînduri de pietre cioplite; din primul șir inferior mai stau la locul lor încă 20 bucăți, iar din al doilea șir, numai o singură piétră. Soclul și cele 6 șiruri de pietre cioplite aveau o înălțime de 4 m. 13. D'asupra acestor pietre venia o frisă ornamentală inaltă de 0 m. 59, pe care se află sculptat intre doue che-nare de ovule un ornament frumos de viță formată din foi de acant și terminat in câte un cap de lup colțat. Foile incep din doue vase unul la Nord și altul la Sud, și merg la drépta și la stînga incolăcindu-se in numeroșe spirale. Capetele de lupi sînt astfel dispuse că vin câte doue față in față. La drépta și la stînga vaselor se vede câte o pasere mare; pe bucățile ce compun o jumătate din frisă d'asupra fiecărei spirale, se află câte o pasere mai mică, numărându-se pe fiecare bucată câte cinci păsărici; jumătatea cealaltă de frisă n'are păseri, și atât spiralele, cât și capetele de lupi, sînt mai mici, mai puțin dezvoltate. Caracteristic in această ornamentare este că, in locul rosetei séu a flôrei, ce ne intimpină de ordinar in ornamentică, avem capetele de lupi colțati, așa cum sînt figurate stêgurile Dacilor pe Columna lui Traian. Este o zoomorfisare cu totul particular Orientului, de și până la ôr-care punct se găseșce intr'o formă analogă deja la Pompeji. Mai târziu, mai cu seamă pe la inceputul evului mediu, acest ornament s'a răspîndit forte mult. In ori-ce cas esemplul cel mai vechiu de întrebuintarea lui in arhitectura cea mare ni-l presintă monumentul nostru.

D'asupra acestei frise se aflau infipte d'arêndul in corpul cilindric un șir de bas reliefuri, séu mai bine metope, despărțite unele de altele prin pilastri. Aceste metope, de sigur 54 la număr, și reprezentând diferite scene de rêsboiu, alocațiuni imperiale, și altele, despre cari voi vorbi pe larg mai târziu, alcătuiau partea principală a podôbei edificiului. Fie-care metopă are 1 m. 59 înălțime, au o lățime mijlocie de 0 m. 59 și sînt: unii canelați, iar alții cu un ornament compus din doue șiruri de vițe incolăcite. Pilaștii alternéză; după unul canelat vine altul cu vițe séu spirale ascendente.

Pe pilaștri și metope se ridică a doua frisă ornă-

mentală, cu sculptură iarăși între două chenare, înseamnă mai simplă pe care o regăsim identică la edificiile din Roma ale lui Traian. Bucățile aceste frise erau prinse cu scôbe de fier plumbite d'asupra mijlocului pilastrilor; de aceea lungimea mijlocie a lor de 1 m. 76 corespunde lungimei axulare a pilastrilor. După a doua frisă venia cornicea principală s'eu strășina compusă din o mare «sima» și din «tours», iar peste d'ensa curenamentul cu crenouri (creneaux), în număr de 36, reprezentând fiecare câte un șef barbar legat cu mâinile la spate de câte un arbore. Între crenouri, pe parapetele mai scunde se reprezintă în semi-relief figuri geometrice (romboabe, rotunde și octogonale.)

Douăsprezece din parapetele crenourilor s'unt găurite, și după dispozițiunea ce au aceste găuri se vede că ele au servit pentru scurgerea apei de pe coperiș. Pentru a mască gaurile, artistul a așezat pe cornice înaintea parapetelor câte un leu de piatră, prin a căruia gură deschisă trecea o țevă metalică, care conducea apa dela parapete și o v'ersă în jos. Leiile erau distribuite doi câte doi, privindu-se față în față; avem astfel 6 p'arechi de lei.

Acoperișul conic al monumentului eră făcut din plăci de piatră, puse una peste alta în formă de solzi de peșce, cum se găsește adesea pe capacele sarcopagelor helenistice și romane. În mijlocul acoperișului, după 2—3 trepte rotunde, se ridică postamentul sexagonal, ale căruia lature lungi de 2 m. 70, înalte 2 m. 05, erau cuprinse în pilastri înalți 2. 05, cu două fețe canelate, cu coronice și basă ornate în arcant. Pe două din laturile sexagonului, pe cea din Nord și pe cea din Sud, se află săpată inscripțiunea, din care s'au găsit mai multe fragmente, unele d'asupra și în giurul monumentului, altele prin cimitirele din vecinătate.

Iacă cum restabilim textul acestei inscripțiuni cu ajutorul fragmentelor aflate:

Ma[ri] ultori im[p](erator) [Caes]ar aivi Nervae [h]iliius) [N]erva [Tra]ianus aug(ustus) germ(anicus), dac[us], p[ont]ifex ma[xi]mus trib(unicia po)st(estatis) XIII, imp(erator) VI, (co(n)s(ul) V, p(ater) p(atriciae) [per exerc]itu[m]...

„Acest text se traduce astfel:

«Lui Marte răsbunătorul, imperatorul Caesar Nerva Traian, augustul, fiul divinului Nerva, învingător al Dacilor, potifce maxim, cu puterea tribuniciană a XIII, proclamat învingător de șese ori, consul de cinci ori prin armata...

Sus, giur impregiurul celor șese lature ale postamentului, se află un fel de parapet, înalt 0 m. 89 având sculptate pe d'ensul diferite arme cucerite dela inamic; cu o esemplu analog îl găsim la pergamon, pentru a nu mai aminti columna lui Traian.

În mijlocul suprafeței sexagonului cu parapetul seu, se înalță trofeul propriu zis, un colossal tropaion, al căru trunchiu, compus din 5 bucăți de piatră, m'ăsura în înălțime 10 m. 8, deci tot atâta cât și cilindrul inferior, s'eu cât acoperișul monumentului cu postamentul la un loc, adecă a treia parte din înălțimea totală.

Trunchiul are o grosime extraordinară, doi metri, ca să p'otă susține t'otă greutatea. Aspectul puțin grațios al trunchiului, urit prin sine însuș, iar în parte micșorat prin faptul: că în Nord și Sud la baza trunchiului se găsiu trei statui, reprezentând prizonier deci, cele din mijloc câte un dac stând în picioare, cele din stânga și din dr'apta, deci stând jos cu mâinile legate la spate. Prin aceste statui partea de jos a trunchiului

eră ore-cum ascunsă. Pe monede figurază adese prizonieri lângă trofee, și în realitate se și obicinuiă a se legă de trofee înamicii prinși în război.

Trunchiul unui trofeu mai înainte de a fi încărcat cu arme, trebuia firește să i se taie crăcile; de aceea vedem pe trunchiul nostru în partea de jos resturi de asemenea crăci tăiate. Armele reprezentate pe trunchiu s'unt: o lorica (za) înaltă de 4 m. (în două bucăți,) având pe d'ensa ca ornamentație: o scenă p'arese de luptă, în care se vede (pe fragmentele păstrate) un călăreț roman și doi pedestri înaintând cu armele scôse, iar la cealaltă extremitate un barbar răsturnat, probabil regele Decebal. În partea de sus a loricei se reprezintă în relief un vultur cu aripele distinse. Aceste podôbe, care de sigur trebuia în realitate să fie fost de metal, figurază pe am'endou fețele loricei, la Nord și Sud, așa că propriu vorbind monumentul nu are o față și un dos, ci două fețe. Acesta se vede și din dispozițiunea scuturilor, ce s'unt ficsate în am'endou părțile loricei de bara transversală a trofeului, și au ca decorațiune câte un cap de Meduză. Afară de lorica și de scuturi se mai vede balteus s'eu cur'euă sabiei cingulum (cingăt'orea dela mijloc), sabia, iar mai jos poturi (ocreae) ornați cu meduze; sus de tot în v'erful trunchiului, un coif. Fragmentele acestui tropaion s'au aflat t'ote, afară de coif, care fiind bucata cea mai fină, deci cea mai fragilă a trofeului, a trebuit să se facă în mii de bucăți, în căderea lui dela o mare înălțime. Presupunem că el eră reprezentat din latură, iar nu în față, pentru că numai în această pozițiune putea să fie v'edut din am'endou părțile, e de mirare că se reprezintă pe trofeu numai arme romane, și nici una dacă, cum am fi în drept să ne așteptăm. La alte monumente trofee s'unt împodobite cu arme barbare, cea ce se și făcea în realitate.

GR G. TOCILESCU.

Poesii poporale.

— Culese din comuna Maidan. —

Humor și satiră.

Mândra mea care mi-i bună,
Vine s'era și pe lună,
Și-mi spēlă obelele,
Și-mi unge curelele,
Și-mi suce mustețele,
Și-mi s'arută buzele.
Dar băluța ce mi-i dragă,
Ese 'n p'ortă și me 'ntr'ebă,
De ce port chimeșă n'egră?
De ce-o porți o ț'i-i așa dragă,
O ț'i-i muerea bet'egă,
O'i bit'egă ori nu-i bună,
N'o spēlat chimeși d'o lună.

Tiner fecior me 'nsurai,
B'etrână fată luai,
Nu mi-i ciudă că-i b'etrână,
C'i mi-i ciudă că-i nebună,
Eu o mân să ducă foc,
Ea pune 'n cap bosioc,
Și tot vine cătră mine,
Și me 'ntr'ebă: îi șede bine?

LIUBA-IANA.

Semnul bătrânului.

— De ce te uiți așa la mine? — A, acum înțeleg, semnul meu din cap — nu-i adevărat?

Am roșit ca un pungaș prins în flagrant-delict, căci în adevăr ochii mei se pironiseră în capul chel și lucru ca o bilă al bătrânului Dan.

— Nu-i așa? Ți se el.

Îmi eră rușine.

— În adevăr, i-am Țiș, nu șcieam că ai fost militar.

Dan clătina din capul lui, de altmintrelea frumos și interesant.

— N'am fost nici odată soldat, — răspuse el — dar astéptă până se duc toți, să bem împreună încă o sticlă cu vin și atunci o să-ți istorisesc totă întemplantarea. Tu ești tiner și poți să scoți o invătătură din ea.

Omenii «ceialalți» s'au dus mai de vreme ca altă dată și într'un colț al cârciumei, remăsesem numai eu și Dan, stând față 'n față la o mesă de marmură. Țigările ardeau și vinul aurfu scânteia în pahare.

— Da, istoria semnului meu din cap, Ți se Dan e scurtă și simplă, dar e cam romantică — păzește-te, tinere, păzește-te... O, femeile! femeile! Le cunosc bine acum. Negreșit, eram un nebun, un ciocnit la cap — când omul trece de 50 de ani, cine-l pune să se mai însore? Cine m'a pus să fac eu asta? Eram sănătos tun — gândește-te că aȚi sunt de 73 de ani. În sfârșit: Ea eră frumoasă, dar ce frumoasă! Intocmai cum Ți ceți voi tinerii: fermecătoare, răpitoare și pe lângă aceea veselă și sburdalnică — ca o pasere! Prea cuminte nu eră; dar nu face nimic, — eu nu iubesc femeile înțelepte. Ne-am cunoscut în Moldova, unde fusesem invitat la o vânătoare... Ce Ți le minunate erau acelea! Dar ascultă mai departe. Prietenul, care me invitase — îl chemă Filip — făcea și el fetii curte, inse uite așa, numai în glumă — el o cunoșcea mai de mult; ea eră fata unui proprietar bogat din impregiurime. Filip inse se interesă de tot. Asta-i adevărat. Într'o Ți me ia de mână și me trage într'un colț.

— Dane, îmi Ți ce el — șcii tu, că Maria asta ar fi bună nevastă pentru tine.

— E prea tineră, Filip!

— Ce are a face. Omul nu e nici odată prea bătrân pentru o femeie pe care o iubeșcel strigă Filip.

— CreȚi mă, Filip, că ea ar puté să me iubescă?

El clătina afirmativ din cap.

— Și, prietene, creȚi, că m'ar luá de bărbat?

— O să fiți o păreche fericită, Dane! Șcii ceva, eu stau bine cu mama ei și o să-i dau să înțelégă chestia.

— Dar fii cuminte, Filip!

— Negreșit! N'ai témă.

Peste doué Ți le totul eră aranjat — da, domnule, merge repede, când omul e hotărît să se însore. Ne cunoscuserăm numai de opt Ți le; a opta Ți ne-am sărutat și apoi ne-am logodit. Peste 4 săptămâni ne-am cununat.

Mi-am făcut o casă la țeră, unde am cumpărat și o moșfe. Îmi venise gróză de Bucureșci, căci șcieam că acolo nu pot să merg la vre-o petrecere séu la

plimbare, fără să nu ne arete ómenii cu degetul, fiind că ea eră tineră și frumoasă, iar eu — de frumos n'am fost nici când n'aveam semnul Ți sta pe cap.

Vieța mi se schimbase. Par că intinerisem. Filip venia la noi și la Bucureșci, unde stetea iérna și nu șciu cum se nimeria, că venia tocmai când ne eră dor de un prieten, de un cunoscut. Înțelegi bine că iérna la țeră e cam plicticos. Nu poți să stai numai cu femeia. Îți trebuie o altă persoană care să spargă monotonia casei.

Filip se purtá galant cu nevastă-mea, dar cuviincios. Îi aducea din capitală fel-de-fel de lucruri, și-i comandá chiar multe și de tóte, că o femeie tineră și fudulá are nevoie totdeauna de câte ceva: pudră, lucruri de toaletă, dantele, ghete... mai șciu și eu — în scurt, Filip avea de lucru cu flécurile acestea, dar nu se supără de loc și primia ori ce însărcinare.

Traiul meu cu Maria eră perfect — hulubași nu alt ceva, dle.

— Ce femeie ai, Ți cea adeseori Filip, decă eu, om de 30 de ani aș fi șciut că nimeresc așa ceva... Ori ce-ai Ți ce tu ești om cu noroc!

Tóte mergeau bine — admirabil. Iubire, prietenie — nimic nu ne lipsia.

Dar iată că se schimbá lucrurile. Bé dragă prietene, altcum n'o să mai terminám sticla asta; sfârșesc numai decăt! Pe vremea aceea îmi plăceau teribil caii; cumpăram mânzi, îi schimbam și pe urmă iar îi vindeam; la țeră e o plăcere ca să te ocupi cu astfel de lucruri. Tocmai cumpărasem doi armăsari tineri și vream să pornesc cu ei la plimbare ca să vęd cum merg. Pentru scopul Ți sta comandasem o trăsorică de vânătoare cu o capră fórte mică; inapoi inse puteau să ședă bine doué persoane. Vream să iau și pe Maria cu mine. Ei încă îi plăceau caii, afară de aceea călăria minunat, se interesá fórte mult de armăsari. Tocmai ne suiserăm: eu pe capră, Maria inapoi. Atunci vine Filip. Vrea să vie și el cu noi. Dar cum? Pe capră lângă mine nu-l puteam, pune l'am pus lângă nevastă-mea. Ei rȚi deau și glumiau inghesuiți în fundul trásurii. Am dat bici cailor!

Afară de comună terenul e deluros. Șoséua trece pe lângă un deal mare, iar de o parte și de alta a șoselei se ridică păreți lucii și vároși. Eu nu-mi luam ochii de pe cai; gândește-te și tu: cai voinici și tineri. Vream să-i observ bine cum merg și ce nărav au.

Într'un moment dat, me uit la umbra ce se desená pe păretele neted. Vęd caii, trásura, pe mine și pe cei din fundul trásurii; dar capetele lor erau așa de apropiate, încât par că eră unul singur.

Îmi trecu un fior prin inimă. Dar nu m'am uitat inapoi — de ce? din lașitate ca să spui drept — te rog, cui i-ar fi trecut prin minte așa ceva?

Dar când am ajuns pe lângă alt părete de stâncă, m'am uitat iarăș cu códa ochiului la umbră. Capurile lui Filip și Mariei erau aprópe unul de altul; observasem chiar un braț în giurul gâtului nevastei mele. Mi-am ascuțit urechile și am ascultat. Ei nu Ți ceau o vorbă — se sărutau! — auȚiam șgomotul buzelor ce se împreunau și se descleștau cu patimă!

Bătrânul Dan, béu un pahar de vin; par c'ar fi voit să-și stâmpere necasul.

Da — continuá el — Filip, prietenul meu, sărutá pe Maria, nevastă-mea. Hal hal ei erau cunoscuți vechi, iar eu un biet... bărbat!

Îngălbenisem și inima incetase să mai bată. Îmi perdusem mintea și începui să trag la bice pe spatele

nevinovaților armăsari, slobodind totodată frânele. Îți poți inchipui să bați niște armăsari tineri, pe cari nici nu trebuie să-i atingi. Ei au început să alerge ca turbați. Par că sburam. Burta cailor se alătură cu pământul așa sburau de grâznic.

Maria me rugă să-i opresc; ea se ridicase în picioare, rădemându-se cu mâinile de capră. Credeai, că ieșină. — Liniștește-te, îi dișe Filip! Ea îl ascultă. Filip voi atunci să-mi apuce hăturile și după ce ne-am tot împins cu mâinile, a reușit să mi le smulgă. Dar eu aveam biciul în mână și dam în cai, cari sburau și mai teribil. O fugă infernală, dle!

Maria se liniștise. Póte ar fi leșinat. Filip injură în toate limbile, pe cari le șccea. Pălăria îi căduse din cap și sudorile morții îi acoperiseră fruntea. Eu nu mai șcicam nici ce am făcut nici ce o să se întemple.

Descoperirea aceea me inebunise, me turbase.

De-odată se aude o pocnitură. Trăsura ajunsese la o stâncă și s'a răsturnat, la 2 pași eră o prăpastie adâncă. Am cădut jos și mi-am închis ochii. «O morțe sigură îmi dișeam eu».

Când m'am deșteptat iarăș, eram legat la cap și simțiam o durere teribilă la cap, în locul unde e acum semnul. Ca prin minune, m'am ales numai cu amintirea asta.

Am fost bolnav greu mai multe săptămâni, dar pe urmă m'am vindecat...

— Și ce s'a întemplant cu nevastă-ta și cu prietenul teu?

— Amândoi săriseră mai nainte din trăsura și au scăpat teferi. Maria trăeșce acum la Paris și cred că s'a măritat...

— După Filip?

— Nu, după altul — da, tinere dragă — femeile!

SORA DURMA.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

George Posilovici, noul mitropolit de Zagabria, al cărui portret îl publicăm în fruntea foii noastre, a atras atențiunea prin ținuta sa națională. Se șcice, că scaunul mitropolitan a remas vreme lungă vacant, din cauza că Papa nici odată n'a voit să întărăscă pe cel propus de guvernul Ungariei. În sfârșit a fost propus episcopul Posilovici, care s'a și întărit. El a studiat teologia la Viena, a fost profesor de teologie la Zagabria, apoi deputat și episcop, de unde s'a urcat în scaunul mitropolitan.

Casino la Nizza. Nizza, băile de mare din Sudul Franciei, are multe frumuseți ademenitoare, atât prin poziția sa, cât și prin mâna artificioasă. Una din cele mai admirabile frumuseți este de sigur casinul clădit pe pilastri în mijlocul mării, la care duce o punte.

Casinul a fost clădit de o societate engleză în 1880, dar în 1883 a ars. Fiind asigurat la doue societăți, s'a clădit de nou și acum iarăș e o decóre a Nizzei.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șciri literare și artistice. Dl dr. I. G. Sbiera, profesor la universitatea din Cernăuți, împreună cu pictorul E. Maximovici, petrec în munții Bucovinei, spre a

pregăti schițe și ilustrațiuni pentru partea Bucovinei din scrierea «Austro-Ungaria, în vorbe și ilustrațiuni». — Dl *Alfred Rambaud*, profesor la facultatea de litere din Paris, a scris o prefață la volumul I din ediția franceză a «Istoriei Românilor», de dl A. D. Xenopol.

Istoria școlelor. Dl V. A. Urechia, care a publicat atât de multe documente istorice și culturale, a scos iarăș la lumină un volum prețios din «Istoria școlelor» lucrare premiată de Academia Română. Acesta e volumul al 3-le și se ocupă de epoca dela 1800—1864, având o scurtă introducere care cuprinde note din istoria culturii naționale anterioare secolului al XIX-le, cu mai multe facsimile de documente, semnături, autografe etc. Cu acest tom se termină lucrarea, căci premiul Academiei a fost anunțat pentru istoria culturală până la 1864. De aci începe bogata colecțiune de documente, care se vor publică în volumele următoare.

Voci latine despre români. Dl V. A. Urechia, presidentul Ligei culturale, va scóte în curând la lumină în București un Album, care va cuprinde toate cuvintele de ocaziune și autografele mai multor filoromâni, dimpreună cu o serie de articole relative la cauza română. Acest volum va reproduce aderențele italienilor și francesilor; ale portughesilor și spaniolilor se vor publică în volumul al doile.

Scrierile lui Heliade. A eșit de sub presă la București complect: «Noul curier de ambe secse», conținând scrierile inedite cele mai instructive ale lui I. Heliad-Rădulescu, precum și tractatul de alianță dela 1859 dintre Unguri și Vodă Cuza, și se află de vândare la principalele librării de acolo și la dl I. L. Heliad-Rădulescu, Piéta Moșilor.

Sărăcie Lucie, noua comedie poporală cu cântece de Iosif Vulcan, jucată până acuma la Arad și la Oravița, a apărut și în edițiune separată și se află de vândare la administrația foii noastre. Prețul unui exemplar e 25 cr.; dar mai puțin, decât 4 exemplare pe poștă nu se trimit. Cei ce vor să reprezinte piesa aceasta, pentru musica doinelor și cântecelor au să se adreseze la dl Nicolae Stefu, învățator gr. or. în Arad, care de sigur le va satisface cu plăcere cererile.

Alte Basme, culese din gura poporului. Sub titlul acesta a scos la lumină tinerul nostru folklorist, dl Dumitru Stăncescu, un nou volum de basme. Noua culegere conține 11 basme scrise cu aceeaș originalitate, care distinge scrierile anterioare ale autorului, atât de bine gustat de ómenii competenți, căci publicul cel mare nu înțelege însemnătatea basmelor. Volumul e precedat d'o prefață interesantă tocmai despre subiectul acesta, căreia cu plăcere i vom face loc într'unul din numerele viitoare ale foii noastre. Edițiunea librării H. Steinberg în București, prețul 1 leu.

Romänische Jahrbücher, valorósa revistă a dlui dr. C. Diaconovich, redactor respundător dl prof. dr. V. Branice, a apărut pe april-iunie într'un volum. Acesta cuprinde: Apelul Academiei Române, Desființarea comitetului partidului național, Procesul Memorandului, Istoria cestiunii agrare în România de I. Barbovescu, La istoria celor trei principii moldoveni Cantemir, Încă odată Westöstl. Rundschau, în sfârșit o Doină.

TEATRU ȘI MUSICĂ

Șciri teatrale și musicale. Dl *Dimitrie Popovici*, precum anunțaserăm, a fost angajat la Bayreuth, să creeze rolul lui Frideric Telramund în Lohengrin, care

se dă pentru prima-ora la Bayreuth. Distinsul nostru bariton dela Opera din Praga a fost ales din mai bine de 100 de baritoni renumiți. — *Di Teodor Varna*, invățător în Sărăuad lângă Tașnad, va deschide la 20 august n. concurs de instrucție pentru cunoșcerea notelor și compunerea și conducerea de coruri; cursul va ține până 'n 10 septembrie.

× *«Sărăcia Lucii» in Oravița.* Noua piesă populară de Iosif Vulcan s'a reprezentat la 2 august în Oravița. Diletanții, după cum ni se scrie, au jucat escelent. Am primit și noi un raport mai lung despre această reprezentație, care inse ocupându-se mai mult de piesă, nu-l putem publică; luăm inse act cu plăcere de primirea simpatică cu care românii din Oravița au întâmpinat piesa, căci ea se petrece tocmai în părțile Oraviței.

Concert la Chizdia. În comuna Chizdia, comitatul Timișorii, s'a dat la 5 august n. un concert urmat de dans. Programa: 1, «Motto» cor bărbătesc. 2, «Cântec de primăveră» cor prees. 3, «Cântec buchanul» cor bărbătesc. 4, «Țiganul la pepeni verzi» declamație. 5, «Doina» cor micst. 6, «Venii astăzi» col. cor bărb. 7, Ciobanul din Ardeal duett. 8, «Drumul de fer» corul pruncilor. 9, «Senin și fortună» cor bărb. 10, «Cât trăești să nu iubești» cor micst. 11, «Marșul Român» cor bărb. 12, «Cântec ostășesc» corul pruncilor.

Serată teatrală la Bran. Tinerimea română din Bran, lângă Brașov, a arangiat mercuri la 8 august n. o reprezentație teatrală. S'a jucat «Musa dela Burdujeni» farsă într'un act de C. Negruzzi și s'a declamat poezia «Noi vrem pământ» de G. Coșbuc. După petrecere a urmat dans.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Societatea Inocențiu M. Clain a teologilor din Blaș ș-a publicat raportul pe anul școlar trecut. Din acesta vedem, că societatea a ținut 18 ședințe și anume 8 ordinare, 6 literare și 2 extraordinare. În ședința din urmă, biuroul societății pe anul viitor s'a compus astfel: președinte Mihail Hodarnău, secretar Vasile Ursica, redactor Moise Brumboiu, cassar înteu George Meseșian, cassar II T. I. Bordan, controlor M. Ilieș, bibliotecar Nic. Boca. Biblioteca are 1074 opuri, în 1379 tomuri și 1283 volume. În cassă: 924 fl. 23 cr.

Fundațiunea unversitară Carol. Biblioteca fundațiunei unversitare este aranjată; ea conține cărțile de știință cele mai moderne și necesare studenților unversitari. Cu aranjarea bibliotecii, întregul local al fundațiunei unversitare este pe deplin gata, așa că la toamnă se va face inaugurarea și studenții vor lua în posesiune acest local.

Doctor nou. *Di G. Candrea* a fost promovat din partea unversității din Strassburg la gradul de doctor în filosofie.

CE ENOU?

Hymen. *Di Clemente Istrate*, cancelist la Năsăud, s'a cununat cu dșora Laura V. Mureșianu în Șireag. — *Di Traian P. Raț*, comerciant în Lugos, se va cunună la 12 august n. cu dșora Aloisia Bogdan, fiica dlui Ciril Bogdan, comerciant în Timișora-Iosefin. — *Di Vasile N. Bidu*, comerciant în Brașov, duminică la 12 august n. va serbă cununia sa cu dșora Eufrosina Muntean.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Abrud* se va întruni în adunare generală la 12 august n. în comuna Ofenbaia, sub presiul dlui A. Filip, secretar dl dr. Vas. Fodor. — *Despărțământul Blaș* se va întruni în adunare generală în Blaș la 12 august n. sub presiul dlui I. German, notar ad hoc dl Aron Deac. — *Adunarea din Borgo-Prund* a despărțământului Bistrița, convocată pe 5 august, a fost oprită de organele administrative

Osândiții la Seghedin și la Vaș. *La Seghedin* osândiții pentru memorand sunt despărțiți unul de altul, încât nici nu se pot vedé, nici nu pot să schimbe reciproc diarele ce au, iar visite nu pot să primescă decât în anumite ore. — *Cei dela Vaș* sunt tratați mai domol, totă ziua sunt toți împreună, în curte, prin coridore și decă vreu și în odăi, începând dela 6 ore dimineța până sera la 9, când ușile se închid și rămân incuiate până dimineța la 6; visite cu permisiunea directorului, care este un om uman, pot să primescă în tote dillele, în sala designată anume pentru acesta, dela orele 9—12 înainte de mieđădi și dela 2—5 după mieđădi; toți trăesc pe speșele proprii, mănăncă împreună, părintele Domide este economul curții, viptul nu este scump și destul de bun; chilile sunt foarte curate și destul de vederose; pot lucră ce le place, pot corespunde și pot să primescă scrisori necontrolați, asemenea și jurnale; întrega societate e bine dispusă.

Unversitarii români din Cluș, precum se șcie, au fost urmăriti pe cale disciplinară pentru Apelul și Manifestul redactat și trimis înainte de pertractarea din Cluș a procesului pentru Memorand. Cercetarea inse s'a suspins până când își va rostii în cauza acesta cuvântul judecătoră. Acum procurorul suprem din Cluș, Al. Vita, a înștiințat senatul unversității din Cluș, că nu va intentă tinerilor proces de presă. Prin urmare, forul disciplinar își va continuă lucrarea.

Procese noue. *Părintele Lucaciu* are un nou proces; acesta datéză încă din 1892, de când cu adunarea electorală convocată la Baia-mare; i l'a intentat primpretorul Schmidt Sándor; pertractarea se va ține la 21 august la tribunalul din Sătmar. — *Foia Poporului* iarăș are proces de presă pentru publicarea unei adrese de alipire. Sunt acușati: redactorul interimal George Moldovan și tipograful Iosif Marschal.

O visită în București. Vre-o sută de persone, sub conducerea dlui profesor și director al instituțiunei pentru perfecționarea profesorilor de gimnastică din Drezda, venind direct dela congresul de gimnastică ce s'a ținut luna trecută la Breslau, vor visită șeptemăna acesta capitala României. În fiecare an această societate visitéză diferite state, așa de es. a visitat Turcia, Norvegia, Grecia. Din lista membrilor acestei societăți se vede că majoritatea sunt profesori, medici, artiști, fabricanți.

Petreceri de veră. *La Lugos* tinerimea română unversitară a arangiat la 7 august n. petrecere cu dans, precedată de concert, în grădina otelului Concordia. — *La Câmpulung* Societatea academică «Junimea» din Cernăuți a arangiat la 9 august n. serată cu dans, în sala palatului comunal.

Spiritul lui Carnot. Spiritiștii din Graz au încercat într'o ultimă a lor adunare de a chemă spiritul lui Sadi Carnot. Dar se pare că un alt spirit, așa cel puțin naréză diarele austriace, a respuns la apel, care spirit, vorbind în franțuzeșce, declară celor cari evocă spiritul lui Carnot: «Carnot, fostul președinte al republicei franceze, nu voeșce să viziteze Germania și m'a însărcinat

să ve spui acésta.» Aceste cuvinte, dic diarele din Viena, au desconcertat cu totul pe spirițiști, cari nu-și esplică cum defunctul președinte al Franței să nu știe că Graz nu e în Germania, ci în Austria.

Necrológe. *B. Francheti*, bêtrânul profesor de musică și impresario de trupe italienești, care a trăit aprópe treideci de ani în capitala României și a compus mai multe piese musicale, a încetat din viață. — *Susana Simon n. Muresianu*, soția dlui S. P. Simon, preot în Șomfalău lângă Bistrița, a murit la 29 iulie în etate de 32 ani. — *Teodor Voștinar*, teolog de Oradea-mare, a reposat în comuna Nogiorid, în etate de 22 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Caserio*, ucigașul lui Carnot, a fost condamnat la mórte de curtea cu jurați din Lyon; la publicarea sentinței a exclamat: «Să trăescă anarchia!» — *Resbelul chinez-japonez* s'a terminat iute; japonezii au bătut pe chinezi și astfel Coreea a ramas a celor dintei. — *Léfa președintelui Republicei franceze*. Dl Casimir-Périer, în calitatea sa de președinte al Republicei, primește un salariu de 600,000 lei pe an și tot pe atât pentru cheltueli de drum, în total 1 milion 2 sute mii lei. Léfa i se mandatéză în doué rate lunare, a câte 50.000 lei.

Mana cerescă. Nu de mult s'a întâmplat în districtul Diarbekir, în partea de sus a Tigrului, o furtună violentă, care a desrădăcinat mulți arbori și a distrus culturile. În apropiere de Djebel-el-Dosset a cădú o grindină puternică și cu ea un strat gros de substanță bună de mâncare. Acésta a mai cădú și altă-dată în acele regiuni, unde se numește pâne cerescă și, amestecată cu făină, servește de hrană unei părți a populațiunii. Consulul belgian din Aleppo a trimis guvernului din Bruxela o probă din mana cădută și guvernul o remise academiei spre cercetare. Esaminarea microscopică a probelor a dovedit că e un lichid, care în Persia, în stepele Ghirghisilor, în Tataria, Palestina și Algeria acopere pe unele locuri pământul într'un strat de 15—20 cm. grosime. Bucățile trimese la Bruxela formau mese de 2—12 m. m. în diametru, de coloré cafenie deschisă și care în frântură au coloré albă ca a cretei, lăsând a se recunóșce un strat de mēduvă. Coloréa albă a mēduvei se datorește unor mici cristale de oxalat de calce. Analisa chimică a dovedit că acésta pâne cerescă e considerată de mulți ca mana din biblie. Totuș e probabil că mana pomenită de Moise în cartea II, cap 16, se produce pe ramurile de tamarice prin împunsăturile unei insecte, care trăește prin apropierea muntelui Sinai. Alții cred din contră că mana dela Diarbekir e identică cu cea din biblie, despre care se dic următóarele în cartea 4 a lui Moise: «Poporul a lergă în tóte părțile și o adună și o sfărámă cu mori séu în piuă și o ferbea în óle și făcea din ea turte, care erau la gust asemenea ca plăcintele prăjite în uleiu».

Ouële artificiale. Fabricarea ouélor artificiale a ajuns în plină prosperitate în America. Numai un singur stabiliment fabrică o mie cincisute pe ceas. Gálbenușul e făcut dintr'o pastă conținend făină de grâu, amidon și alte ingrediente. Albușul e făcut din albumină. Compozițiunea lor chimică e cu totul identică aceleia a ouélor naturale. Pelița e fabricată din gelatină iar cógea din plastru de Paris, mai désă inse decât originalul. Gálbenușul e făcut mai întéu în formă

de bulă, apoi e închis în albumină, supus la o mișcare de rotațiune repede, ceea ce îi dá forma ovoidă. Ca gust acum, aceste oué nu se pot deosebi de cele adevérate, se pot păstrá próspete în timp de ani întregi și nu se sparg așa de lesne.

Ingropați în dolari. Funcționarii monetăriei din Philadelphia erau să pată una și bună. Ei fuseseră însărcinați să controleze decă într'adevăr într'o magazie se află 2 milioane de dolari. Pe când ei ridicau sacii, de odată pânza nemai putend resistá greutatei argintului se rupse și începură să plouă la dolari pe capul bieților funcționari. Astfel ei în mai puțin timp decât ne trebuie spre a ve povestí, furé ingropați în dolari până la brâu. Abiá după intervenirea pompierilor funcționarii au putut scápá dela o mórte sigură. Ce e drept banii sânt fórte plăcuți, dar nu cred să placă nimérui ca să móră ingropat în bani.

In căutarea unui ginere. O tineră și frumoasă fată, anume Gretchen, a făcut de curend cunoșcintă cu un tiner și frumos sergent dintr'un regiment de gardă imperială. Acest tiner militar făcuse o astfel de impresiune asupra fetei încât acésta s'a înamorat la nebunie de el și făcú cunoscut părinților ei că decă ea nu se va mărítá cu acel militar, se va omorí. Tineră fată aparține unei familii bogate și deci ea are o zestre mare. Inse erá o greutate pentru împlinirea visurilor sale: ea nu cunoșcea nici numele, nici adresa alesului ei; ea șcidea numai că el aparținea infanteriei ușóră din gardă. După zadarnice cercetări spre descoperirea lui, frumoasă fată nu găsi alt mijloc decât a scrie împératului Wilhelm, spre a-l rugá să vie în ajutorul căutărilor sale. Suveranul rise mult de acésta cerere originală și dădú ordine spre a se căută fericitul sergent. Douedeci și patru de ore după aceea Gretchen Müller primí o scrisóre din cabinetul imperial în care i se dădú esplicățiunile pe care ea le ceruse. Acest mic roman se va sfêrși în curend prin căsătoria celor doi tineri.

MENAGIU.

Sirop de portocale. Luați patru portocale frumoșe, doué kilograme de zahăr în bucăți, o litră de apă, 35 grame de acid citric cristalisat. Puneți apa rece într'un vas de pământ; cu bucățele de zahar radeți cele patru portocale ca să le luați cója și aruncați bucățile de zahar pe rénd în apa din vasul de pământ; topiți deoparte acidul citric cu fórte puțină apă, pe care o aruncați în vas peste zahar; amestecați totul, apoi puneți vasul la pivniță câteva zile, adecă până ce zaharul s'a topit de tot, amestecând inse lichidul din când în când cu o lingură de argint; apoi strecurați siropul printr'o bucată de tulpan rar (siropul e fórte gros), puneți în sticle pe care le veți păstrá în pivniță. Miedul portocalelor îl puteți întrebuintá la dulcétá.

Spălarea mătasei. De óre-ce materiile de mătase nu se pot frecá și stórce, din causă că se rup, așa la spălarea lor urmám metoda acésta: le întindem pe o tablă de lemn, le săpunim și apoi le frecăm cu o perie móle. Decă s'a spélat murdăria clătim săpunul cu apă curată. Petele de unsóre le depártăm cu o amestecătură de alcool cu Benzin (acesta trebuie să fie curat); decă disolvăm puțin Alaun în apă curată, întărim conservarea coloréi.

UMOR și SATIRĂ.

Doi artiști.

Un pictor cu cravata verde,
Cu vesta numai brebenei,
Cu pantaloni ca bibilica
Și numai pete de ulei,

De vorba sta cu Băcălie,
Sculptor de monumente triste,
Adept asemenea ca densusul
Al artei tendenționiste:

— «Ce țiți de Venerea de Millo!
E reușită, pare-mi-se...»
Intrăbă el despre statua
In dreptul cărei se oprise,

— «Da», sculptorul respunse iute,
Făcând un mare gest din labă,
Și tremurând puțin din gene:
«Da... nu-i urfă... dar... cam slabă!»

D. TELEOR.

Pentru pensie.

Un alegător obținuse, dela un deputat din localitatea sa, făgăduiea că pe ziua de 1 iulie va fi numit într-o funcțiune. Numirile, inse, ficsate să se facă pe ziua de 1, au fost, dintr'o cauză orecare, amânate pentru 15 iulie.

Aflând acésta, alegătorul se duce la deputat și-i dăce furios:

— **Trebă-i asta, domnule?**
— Dar ce e?
— Nu me numește decât pe ziua de 15.
— Și e lucru mare să aștepti câteva zile?
— Ba trebă mare nu e, dar me întârđie pentru pensie, respunde necăjit alegătorul.

Pe bulevard.

Doi prieteni se întâlnesc după o despărțire îndelungată:

— Ți aduci aminte, dăce unul, de dșóra Eugenia cu care danțam adesea?
— Cum nu. Eră frumósă, dar așa de fantastică că-mi dăceam uneori: acela care e s'o ia de nevéstă o să fie un mare dobitoc.
— Mulțumesc, e nevéstă mea de doi ani de zile.

Filosofia femeii.

— De ce n'au filosofii soții frumóse?
— Fiind că pe lângă o femeie frumósă pierđi filosofia.

Chelnerul: «Pardon dle doctor, ați plătit un pahar mai puțin!

Studentul: — Póte, se vede că este paharul pe care l'am bėut prea mult!

Casimir-Périer grec ori român?

Cetim in ȓiarul «Farul din Galați»:

Diarul grec din Constantinopole «Néologos» susține că dl Casimir-Périer, noul președinte al Republicei franceze, ar fi grec și justifică acésta dăcend că familia sa se trage din «Pireu». Noi găsim că acésta derivațiune e cam trasă de pěr.

Un filolog român ne-a spus că dl Casimir-Périer e român și iată cum: Un strămoș al seu vindea «perii» și lumea i-a dșis «perie» de aici «Perie—Perié—Périer».

O dovédă că trebue să fie așa este și semnificațiunea românescă a întregului nume al seu.

In adevěr in aceste momente când anarchiștii s'au obrăsnicit așa de mult, Francezii au ales pe Casimir-Périer— ca... să... mi... perie.

Coptii teribili.

Poetul. — Mi-am permis, dómna, să ve trimit ultimii copii ai musei mele.

Dómna. — Și ve mulțumesc din suflet. Sânt încă estasiată de frumusețea acestor versuri.

Costică, un băețăș de vre-o patru ani. — Da, domnule, mămițica, cum a primit cartea, a dat-o slujnicei să aprindă focul cu ea.

La birt.

Un mușteriu, după ce se luptă insedar se taie un biftec de o rezistență de talpă de cismă, reclamă la patron.

Patronul adresându-se cu asprime chelnerului:

— Băete, să aduci numai decât domnului un alt... cuțit!

Intr'un cimitir.

Pe pórta uni cimitir din Belgia stă scris:

Ací nu se 'ngrópă decât morții cari trăesc in comună.

A. — Ce vrei dela mine? nu-mi bate capul.

B. — Voesc ca să te fac atent; când pașci vitele dtale apoi nu le duce prin fênațele mele, acolo «numai eu am drept de păscut dar nu dtal»

Calindarul săptămânei.

Domineca a 8-a după Rosaliu, Ev. dela Mateiu. c. 14, gl. 7, a inv. 8.

ȓiua sėpt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Duminecă	31 S. Eudochim	12 Clara	4 53 7 16
Luni	1 † Sc. s. cruci și s. Macav.	13 Hippolit	4 54 7 14
Marți	2 Ad. Mősc. St. Stefan	14 Eusebiu	4 55 7 13
Mercuri	3 Păr. Isacsie	15 (†) Ad. Preac	4 56 7 11
Joi	4 SS. 7 coc. din Efes	16 Rochns	4 57 7 10
Vineri	5 M. Eusignie	17 Bertram	4 58 7 8
Sămbătă	6 (†) Schimb. la față	18 Agapitus	5 0 7 6

Proprietar, redactor respun ȓător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG ORADEA-MARE.